

Handläggare: Per-Erik Lorentzon
Telefon: 0370 – 67 85 90
Email: per-erik.lorentzon@vaggeryd.se

Initiativärende - ändra upptagningsområdet för Klevshult Skola (BUN 2025/101)

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår nämnden att avslå initiativärendet med motiveringen att de föreslagna förändringarna av upptagningsområdet kan åsidosätta den juridiskt beskrivna närhetsprincipen och ej heller påvisar en långsiktig lösning för elevunderlaget till Klevshults skola.

Bakgrund

Vid Barn- och utbildningsnämndens sammanträde 2025-05-28 inkom ett initiativärende inskickat av Carina Stridh Bjurhager (C) med följande innehåll:

På grund av att skolskjuts inte garanteras för elever boende i Åker -Ålaryd som går i eller önskar gå i Klevshult skola riskerar elevunderlaget i onödan minska för skolan. Det drabbar både elever som går där nu och elever som önskar gå på skolan. Vi behöver medverka till att underlätta för ett starkt elevunderlag, inte arbeta i motsatt riktning. Därför föreslås att upptagningsområdet ses över och om möjligt justeras så att dessa barn kan fortsätta gå eller få möjlighet att börja i Klevshults skola. Minskad tillströmning påverkar skolans attraktivitet i negativ riktning. Dessa barn, som genom nedläggningen av Åkers skola, ändå kunnat ha Klevshult som möjlig lösning av mindre skola behöver få gå i Klevshult och skolan behöver varje barn som önskar gå där. Den här frågan behöver vi kunna lösa till gagn för barn och bygd.

Vid Barn- och utbildningsnämndens sammanträde 2025-05-28 skickades ärendet vidare till arbetsutskottet för beredning.

Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskott beslutade vid sammanträdet 2025-06-10 att uppdra åt förvaltningen att utreda frågan och återkomma med underlag inför beslut.

Förvaltningen lämnar härmed synpunkter med anledning av initiativet om att ändra upptagningsområdet för orterna Åker och Ålaryd från Sörgårdsskolan till Klevshults skola med motivering att stärka elevunderlaget vid Klevshults skola.

Upptagningsområde och skolplacering

En kommun har ett upptagningsområde för att kunna planera och organisera sin skolverksamhet på ett effektivt, rättvist och ändamålsenligt sätt. Upptagningsområdet utgör det geografiska område där kommunen ansvarar för att erbjuda utbildning till barn och elever som är folkbokförda där. Syftet är att säkerställa att alla barn har tillgång till en skola i rimlig närhet till hemmet, samt att kommunens resurser – såsom skolbyggnader, personal och skolskjuts – kan användas på ett balanserat och hållbart

sätt. Upptagningsområden bidrar också till en jämn fördelning av elever mellan skolorna och minskar risken för att vissa skolor blir överbelastade samtidigt som andra står med tomma platser.

När en kommun placerar barn i förskoleklass är det flera lagar och principer som styr hur detta ska gå till. Den viktigaste är skollagen (2010:800). Enligt skollagen har varje kommun skyldighet att erbjuda plats i förskoleklass från och med höstterminen det år barnet fyller sex år. Det är ett led i att skapa en likvärdig utbildning för alla barn, och placeringen ska ske på ett sätt som tar hänsyn både till barnets bästa och till kommunens ansvar för verksamheten.

En grundläggande princip vid skolplacering är närhetsprincipen. Det innebär att barnet så långt som möjligt ska erbjudas plats på en skola nära hemmet. Samtidigt har vårdnadshavare rätt att önska vilken skola deras barn ska gå i, och kommunen är skyldig att försöka tillmötesgå detta önskemål, förutsatt att det inte leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter. Om en skola är full, eller om en viss placering skulle leda till en ojämn fördelning av elever eller praktiska hinder för till exempel skolskjuts, har kommunen rätt att anvisa en annan skola. Det är dock viktigt att kommunen i sådana fall gör en individuell och saklig bedömning av varje ärende.

Utöver skollagen spelar även förvaltningslagen (2017:900) en viktig roll. Den reglerar hur myndigheter, inklusive kommuner, ska fatta beslut. Det innebär att besluten om skolplacering måste vara sakliga, transparenta och dokumenterade. Vårdnadshavare ska också informeras om sina rättigheter, inklusive möjligheten att överklaga ett beslut som de inte är nöjda med.

En annan princip som kommunen måste beakta är den om likabehandling, som återfinns bland annat i regeringsformen och diskrimineringslagen. Det innebär att alla barn ska behandlas lika och ha likvärdig tillgång till utbildning, oavsett till exempel kön, etnicitet, religion, bostadsort eller föräldrars bakgrund. Placeringar får alltså inte göras på ett sätt som direkt eller indirekt diskriminerar vissa grupper av barn.

Sammanfattningsvis är syftet med upptagningsområden och de regler som styr skolplaceringar att säkerställa en rättvis, likvärdig och välorganiserad skolstart för alla barn. Kommunen måste väga flera faktorer mot varandra – vårdnadshavares önskemål, barnets bästa, geografisk närhet och tillgången på platser – och samtidigt följa de lagar och principer som garanterar rättssäkerhet och likabehandling i beslutsprocessen.

Rätten till skolskjuts

Skolplaceringar med det fria skolvalet innebär en komplicerad process där upptagningsområdet i huvudsak styr skolskjutsorganisationen och den enskilde elevens rätt till skolskjuts.

Elevers rätt till skolskjuts regleras i skollagen (2010:800), främst i 10 kap. 32–34 §§, som gäller grundskolan (motsvarande regler finns i andra kapitel för andra skolformer, exempelvis anpassad skola och specialskola). Rätten till skolskjuts omfattar bara transport mellan hem och skola i samband med skoldagens början och slut, inte till eller från fritidshem.

Vilka elever som beviljas skolskjuts regleras i kommunens riktlinjer för skolskjuts. Går eleven i en annan skola än den kommunen tilldelat (t.ex. genom fritt skolval), har eleven inte automatiskt rätt till skolskjuts. Kommunen kan erbjuda skolskjuts ändå, men det är då ett frivilligt åtagande som skall kunna genomföras utan ekonomiska eller organisatoriska svårigheter.

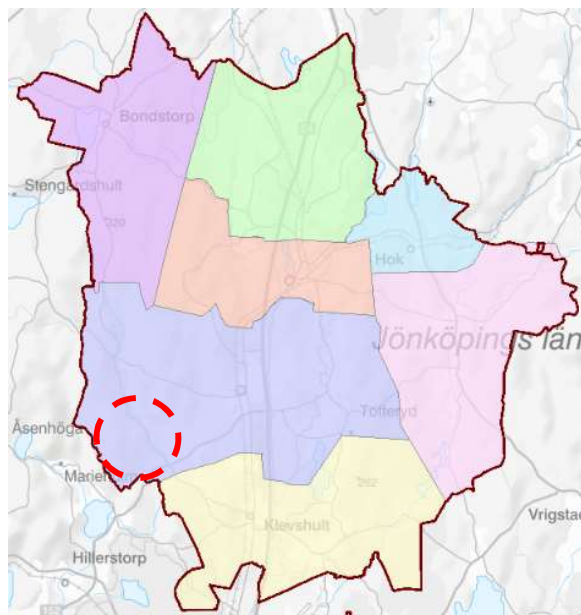
Dagens upptagningsområden

Kommunen har möjlighet att använda upptagningsområden som ett planeringsverktyg för att organisera skolplaceringar.

Grunden för skolplacering regleras i skollagen (2010:800). Enligt 10 kap. 30 § ska en elev tas emot vid den skola vårdnadshavaren önskar, om det finns plats. Om det inte är möjligt, ska kommunen enligt 10 kap. 31 § placera eleven på en annan skola, med hänsyn till att eleven får en skola nära hemmet (den så kallade närhetsprincipen) och att elever med särskilda behov får sina rättigheter tillgodosedda. På motsvarande sätt regleras förskoleklass i 9 kap. 15–16 §§.

Begreppet upptagningsområde finns alltså inte uttryckligen i skollagen, men används av kommunerna för att praktiskt tillämpa närhetsprincipen och säkerställa en likvärdig och rättssäker skolplacering.

Det är tydligt att skollagen sätter närhet mellan hem och skola som en grundläggande princip vid placering – och att upptagningsområden därför ska utformas i linje med denna princip. Upptagningsområden och skolskjutsorganisationen i Vaggeryds kommun har därför utformats enligt bilden ovan.

Bedömning av initiativärendet

Initiativärendet föreslår att Åker och Ålaryd (se bild) skall byta upptagningsområde från Skillingaryd till Klevshult för att stärka elevunderlaget till Klevshults skola

Avstånden mellan de båda orterna och de aktuella skolorna är följande:

Område	Sörgårdsskolan	Klevshults skola
Åker	8,4 km	8,9 km
Ålaryd	10,3 km	14,8 km

Eftersom såväl Åker som Ålaryd ligger geografiskt närmare Sörgårdsskolan än Klevshults skola bör områdena även fortsättningsvis tillhöra Sörgårdsskolan upptagningsområde i enlighet med de lagar och principer som reglerar begreppet upptagningsområde.

Att fråga närhetsprincipen vid utformning av upptagningsområden är inte juridiskt hållbart och kräver tydliga argument som säkerställer kommunens betydande svårigheter som argument att förändra sina upptagningsområden.

De kommande åren finns en påtaglig demografisk nedgång i vår kommun varför det inte föreligger betydande organisatoriska svårigheter som motiverar att närhetsprincipen åsidosätts av kommunen. Det finns och kommer finnas gott om plats för elever i Skillingaryd. Att vilja stärka elevunderlaget vid en annan skola är i sig inte tillräckligt skäl för att förändra upptagningsområdet och frånga närhetsprincipen.

Ett utdrag ur befolkningsregistret (se bild) visar att det aktuella området Åker/Ålaryd endast har 4 barn födda under åren 2020 till 2025. Detta innebär att elevunderlaget i Klevshult som mest kan öka med 1 barn/årskurs vid en förändring av upptagningsområdet.

Ändringen av upptagningsområden ger inte ett långsiktigt stabilt elevantal vid Klevshults skola, vilket gör att åtgärden saknar långsiktig effekt.

Slutsats

Utifrån att de föreslagna förändringarna av upptagningsområdet kan åsidosätta den juridiskt beskrivna närhetsprincipen och ej heller påvisar en långsiktig lösning för elevunderlaget till Klevshults skola bör detta vara argument nog för att avslå initiativärendet.

Önskar nämnden trots detta gå vidare med ärendet behöver en fördjupad konsekvensutredning genomföras gällande framför allt skolskjutsorganisationen. Skolskjutsorganisationen är komplex och mycket utredningstid behöver avsättas tillsammans med kommunens nya skolskjutsleverantör för att bedöma kostnader, resrutter och konsekvenser för kommunens riktlinjer som styr besluten kring skolskjuts.

Utöver detta behöver en barnkonsekvensanalys genomföras för de barn/elever i området som idag går i Skillingaryd och som med en förändring av upptagningsområdet mister sin rätt till skolskjuts.

Skillingaryd 2025-09-08

Per-Erik Lorentzon
Förvaltningschef

Barn och utbildningsförvaltningen
Vaggeryds kommun

